

**การศึกษาแบบจำลองชลศาสตร์ของฝายหยัก
สำหรับการกำหนดมาตรฐานการออกแบบ
กัญญา อินทร์เกลี้ยง 1**

1 ปัจจุบันตำแหน่ง วิศวกรโยธา ชำนาญการพิเศษ สังกัด กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านวิศวกรรม สำนักวิจัยและพัฒนา
กรมชลประทาน

e-mail : kanya2rid@yahoo.com

บทคัดย่อ : การศึกษาแบบจำลองชลศาสตร์ของฝายสันหยักสำหรับการกำหนดมาตรฐานการออกแบบ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาฝายสันหยักรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม นำมาประกอบการกำหนดรูปแบบมาตรฐานการออกแบบที่จะนำไปใช้ในการออกแบบฝายสันหยักในทางน้ำธรรมชาติและคลองส่งน้ำชลประทาน การศึกษาโดยเปรียบเทียบฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปสี่เหลี่ยมคางหมู และรูปสามเหลี่ยมกับฝายสันตรงที่ความสูงของสันฝาย $P = 2.0, 2.5, 3.0$ และ 3.5 เมตร โดยมีความยาวของส่วนหยัก $S = 0$ (ฝายสันตรง), 0.5 เท่าของความกว้างทางน้ำ ($0.5W$), $0.75W$ และ W พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การไหลของฝายสันตรงโดยเฉลี่ยมีค่าสูงกว่าฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมคางหมู แสดงว่าปริมาณน้ำไหลผ่านฝายสันตรงดีกว่าฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า และรูปสี่เหลี่ยมคางหมู เมื่อเปรียบเทียบความลึกของน้ำเหนือสันฝาย (H_o) ของฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าและรูปสี่เหลี่ยมคางหมู กับฝายสันตรงที่ความสูงของสันฝายเท่ากัน H_o ของฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่ความยาวของส่วนหยัก $S = 0.5W, 0.75W$ และ W (ความยาวสันฝาย $(L) = 3$ เท่าของ W ($3W$), $4W$ และ $5W$) ฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมคางหมู จำนวน 2 Cycle, 4 Cycle และ 5 Cycle ค่า H_o จะมีค่าลดลง และเมื่อเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียพบว่าฝายสันหยักมีข้อดี คือ ปริมาณน้ำผ่านฝายมากขึ้น เป็นการช่วยระบายน้ำในฤดูน้ำหลาก ข้อเสียคือ ถ้ากำหนดรูปแบบของฝายหยักไม่เหมาะสม จะทำให้ใช้งานได้ไม่มีประสิทธิภาพและงบประมาณก่อสร้างสูง

การกำหนดมาตรฐานฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การไหล (C) ความยาวของส่วนหยัก (S) และความลึกของน้ำเหนือสันฝาย (H_o) ในการทดลอง พบว่ารูปแบบของฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าที่มีความยาวส่วนหยัก $S = 0.75W$ หรือความยาวของสันฝาย $L = 4W$ มีรูปแบบที่เหมาะสมกว่าความยาวของส่วนหยัก $0.5W$ และ W ทั้งในด้านการไหลของน้ำและการลดลงของความลึกน้ำเหนือสันฝายเมื่อเทียบกับฝายสันตรง สำหรับความสูงของสันฝายควรอยู่ในช่วง $2.5-3.5$ ม. ถ้าความสูงสันฝายน้อยกว่านี้จะมีผลต่อการไหลของน้ำผ่านสันฝาย เนื่องจากค่า C จะต่ำ การออกแบบฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมคางหมู พิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การไหลและความลึกของน้ำเหนือสันฝายรูปแบบของฝายสันหยักรูปสี่เหลี่ยมคางหมูควรมีจำนวนหยัก 1-2 Cycle และความสูงของสันฝายอยู่ในช่วง $1.50-3.0$ ม. และความยาวของส่วนหยัก $S = 0.5W$